МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Випуск 3 (50), 2025

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Ризики продовольчої безпеки в умовах невизначеності: аналітика, управління, прогнозування, фінансово-маркетингові інструменти мінімізації”

м. Київ, МАУП, 23 грудня 2025 р.

Київ
2025

Ю. В. Лесик, А. А. Телендій
Бюджетно-фінансове забезпечення політики продовольчої безпеки держави в умовах невизначеності *144*

О. Л. Донченко, А. А. Телендій
Фінансові механізми мінімізації ризиків продовольчої безпеки в державному управлінні в умовах невизначеності *147*

М. М. Брендак, А. А. Телендій
Прогнозування продовольчих ризиків як інструмент стратегічного публічного управління в умовах невизначеності *150*

І. М. Капеліста
Роль державної політики у забезпеченні продовольчої безпеки на засадах сталого розвитку *153*

О. О. Мухін
Публічноприватне партнерство у розвитку нерухомості як інструмент мінімізації ризиків продовольчої безпеки *155*

М. А. Андрєєв
Соціальна інвестиційна політика як механізм відновлення людського капіталу та підвищення продуктивності економіки в Україні *157*

Є. Я. Черняк
Чорноморська зернова ініціатива: можливості та обмеження міжнародного забезпечення продовольчої безпеки в умовах війни *159*

О. П. Денега
Аналіз ризиків та фінансово-маркетингові інструменти забезпечення продовольчої безпеки в умовах невизначеності *162*

Т. М. Купріянова, Н. В. Макарчук, В. М. Мирончук
Вплив способів зберігання на тривалість періоду спокою мікробульб різних сортів картоплі *164*

О. П. Пікіч, О. В. Вишневська
Економічна ефективність комплексного застосування агротехнічних заходів у технології вирощування насіннєвої картоплі *166*

О. В. Вишневська, І. В. Левківський
Економічна ефективність виробництва насіннєвої картоплі за використання рістрегуляторів рослин *169*

Н. В. Писаренко, М. М. Фурдига, Н. А. Захарчук, Т. М. Олійник
Селекційний потенціал картоплі як стратегічний ресурс продовольчої безпеки в умовах воєнного стану та кліматичних змін *171*

Н. М. Маньковський
Ризик-орієнтоване управління продовольчою безпекою територіальних громад в умовах невизначеності *174*

Результати селекційних випробувань мають значення для прогнозування виробництва в довгостроковій перспективі. Розвиток і збереження вітчизняної селекції картоплі слід розглядати як стратегічний напрям забезпечення стійкості агропродовольчої безпеки України в умовах зростаючих ризиків.

Джерела

1. Рослинництво України: статистичний зб. / Державна служба статистики України. Київ, 2021. 220 с.
2. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни: аналіт. доп. / О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан, Л. А. Жураковська; за ред. Я. А. Жаліла. К. : НІСД, 2023. 49 с.
3. The State of the World's Plant Genetic Resources for Food and Agriculture. Third Report [Electronic resource]. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. Rome : FAO, 2022. Mode of access: https://www.fao.org/3/cd0906en/cd0906en.pdf
4. Seed biodiversity: The life insurance of our food production [Electronic resource]. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. 2021. Mode of access: https://www.fao.org/newsroom/story/Seed-biodiversity-The-life-insurance-of-our-food-production/en
5. *Devaux A.* Global food security, contributions from sustainable potato agri-food systems. The Potato Crop. Cham : Springer, 2020. P. 3–28.
6. *Birch P. R., Bryan G., Fenton B.* et al. Toth. Crops that feed the world 8: potato: Are the trends of increased global production sustainable? *Food Security*. 2012. Vol. 4, No. 4. P. 477–508.
7. *Zaidi P. H.* Genomic regions associated with root traits under drought stress in maize (Zea mays L.). *PLOS ONE*. 2016. Vol. 11, Iss. 10. e0164340.
8. *Haverkort A. J.* Climate change and its repercussions for the potato supply chain. *Potato Research*. 2008. Vol. 51, No. 3. P. 223–237.

Н. М. МАНЬКОВСЬКИЙ
здобувач, МАУП
ORCID 0009-0006-4023-3249

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

В умовах війни продовольча безпека на рівні громади переходить із площини загальних декларацій у площину щоденної керованості життєзабезпечення населення: чи є доступ до достатньої, безпечної та поживної їжі тоді,

коли порушуються логістика, енергопостачання, водопостачання, робота торгівлі й ринків, а доходи домогосподарств знижуються або стають нестабільними. У цій логіці продовольча безпека прямо залежить не лише від наявності продуктів, а й від спроможності людей їх отримати та придбати, від можливості безпечно зберігати й споживати, а також від стабільності постачання у часі; базове визначення продовольчої безпеки доцільно спирати на міжнародно визнаний підхід, за яким ідеться про доступ усіх людей у будь-який час до достатньої, безпечної та поживної їжі для активного й здорового життя [5]. Водночас у національному вимірі важливо враховувати, що продовольча безпека пов'язана з цілями економічної стійкості, підтримки внутрішнього ринку та здатності територій утримувати базові функції в кризі, що відображено у стратегічних урядових орієнтирах економічної політики [2].

Ключовим практичним інструментом для громади є реєстр ризиків продовольчої безпеки, який працює як управлінська "карта" пріоритетів і дій. У реєстрі для кожного ризику фіксуються: опис загрози; уразливі групи; імовірність; очікувані наслідки; пороги спрацювання; відповідальний; ресурси; конкретні заходи; показники контролю; періодичність перегляду. Для воєнних умов типовими є ризики порушення транспортних коридорів і поставок; перебоїв електроенергії та води, що руйнують ланцюг зберігання і роботу торгівлі; дефіциту пального; пошкодження складів і холодильного обладнання; стрибків цін на базові продукти; падіння доходів домогосподарств; розриву постачання до освітніх, медичних і соціальних установ; нерівного доступу для вразливих груп, зокрема внутрішньо переміщених осіб, одиноких літніх людей, сімей з дітьми, людей з інвалідністю. Принципово важливо, що реєстр не є статичним: ризики мають регулярно переглядатися залежно від зміни загроз, сезонності, стану інфраструктури та міграційних хвиль, а інфраструктурні залежності громади доцільно оцінювати крізь призму критичних послуг і їх відновлюваності [3].

Аналітика і прогнозування у цій моделі мають бути максимально прикладними. Аналітика потрібна не для великих звітів, а для простих сигналів, які запускають заздалегідь підготовлені дії. Тому доцільним є формування локальної панелі показників, яку реально оновлювати без надмірного навантаження: середні ціни на базові продукти; частота дефіцитів у торгівлі; доступність магазинів і ринків за районами; запаси харчування у соціальних установах; тривалість і частота відключень електроенергії та води; доступність транспорту і пального; кількість звернень по допомогу; охоплення адресною підтримкою; частка домогосподарств із ознаками зростання харчової уразливості за даними соціальних служб. Прогнозування доцільно будувати як сценарне планування, а не як спробу "точно передбачити" майбутнє: короткі порушення до сорока восьми годин; середні порушення до семи діб; тривалі порушення понад сім діб. Для кожного сценарію громада має мати заздалегідь визначений набір рішень, який запускається при перевищенні порогів, а самі пороги та порядок реагування доцільно формалізувати у вну-

трішніх процедурах і планових документах на основі стандартизованої логіки оцінювання ризику [4].

Фінансово-маркетингові інструменти мінімізації ризиків у громаді доцільно подати як портфель рішень, що одночасно стабілізує постачання, ціни та доступ для вразливих груп. Фінансовий блок має включати резервування коштів на швидке реагування; рамкові закупівлі базових позицій для соціальних установ; попередньо узгоджені умови поставок із локальними постачальниками; підтримку стійкості зберігання через резервні джерела живлення для критичних точок; адресну підтримку домогосподарств у формі грошової або ваучерної допомоги за чіткими критеріями, порогами спрацювання та контролем охоплення, із дотриманням вимог до безпечності харчових продуктів у закупівлях і видачі допомоги [1]. Маркетинговий блок у публічному управлінні доречно розуміти як управління ринковою поведінкою через інформацію, довіру та координацію: регулярні короткі огляди цін і наявності, публічні повідомлення про стабільні канали забезпечення, зрозумілі графіки роботи пунктів підтримки, узгоджені комунікації для різних груп населення. Це зменшує ризик панічного попиту, запобігає нерівності доступу й підсилює прогнозованість постачання, що узгоджується із загальною логікою посилення економічної стійкості та керованості внутрішніх ринків [2].

Організаційно модель потребує чіткого розподілу ролей: координатор у виконкомі веде реєстр ризиків і забезпечує міжсекторну взаємодію; соціальний блок визначає критерії уразливості, адмініструє адресну підтримку і контролює охоплення; економічний блок моніторить ціни, працює з бізнесом, готує рамкові договори; комунальні служби і оператори інфраструктури забезпечують стійкість критичних точок зберігання та роботи торгівлі як частини безперервності життєво важливих послуг [3]. Узгодженість дій забезпечується не “ручним управлінням”, а даними, порогами спрацювання та наперед визначеними сценаріями, сформованими на основі стандартизованого підходу до оцінювання ризиків [4]. У підсумку ризик-орієнтоване управління продовольчою безпекою дозволяє громаді мінімізувати втрати, швидше відновлювати ланцюги забезпечення і зменшувати нерівність доступу до їжі в умовах невизначеності, що безпосередньо відповідає проблематиці “аналітика; управління; прогнозування; фінансово-маркетингові інструменти мінімізації”.

Джерела

1. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98. Електронний ресурс: база даних “Законодавство України”; Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/771/97-%D0%B2%D1%80
2. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179. Елек-

тронний ресурс: база даних “Законодавство України”; *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF
3. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1882-IX. Електронний ресурс: база даних “Законодавство України”; *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20
4. Про затвердження Методики оцінювання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13 жовтня 2023 року № 836; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02 листопада 2023 року за № 1905/40961. Електронний ресурс: база даних “Законодавство України”; *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1905-23
5. Продовольча та сільськогосподарська організація Об’єднаних Націй. Римська декларація про всесвітню продовольчу безпеку та План дій Всесвітнього продовольчого саміту. Всесвітній продовольчий саміт, 13–17 листопада 1996 року, Рим. Рим: Продовольча та сільськогосподарська організація Об’єднаних Націй, 1996. 43 с. Електронний ресурс: *офіційний вебсайт “FAO”* (Продовольча та сільськогосподарська організація Об’єднаних Націй). URL: https://www.fao.org/4/w3613e/w3613e00.htm

В. Ю. ЯМКОВИЙ
канд. с.-г. наук, в. о. завідувача відділом селекції та генетичних ресурсів

І. М. ПОДБЕРЕЗКО
завідувач лабораторії імунітету та захисту рослин

А. І. ТОМАШ
в. о. завідувача лабораторії селекції
Інститут картоплярства НААН

ЕКОЛОГІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ ТА ПЛАСТИЧНІСТЬ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Картопля є основною сільськогосподарською культурою, що характеризується високою адаптивністю, пластичністю та потенційною продуктивністю; культивується у 130 країнах світу та вважається стратегічно важливим продуктом [1]. Перевага картоплі в порівнянні з іншими культурами полягає у здатності формувати високу урожайність в широкому спектрі агросистем [2].

У сучасному землеробстві сорт виступає самостійним і надійним чинником підвищення врожайності та стабільності валового виробництва картоплі. Запровадження нових сортів у виробництво дає змогу збільшити урожайність на 15–20 % [3].